

Pròleg. El niu buit com a fenomen mitificat

El niu buit sempre ha estat una situació atractiva per a la **literatura** o el **cinema** degut als conflictes emocionals que aquesta comporta entre els diversos elements que formen la família.

Temes com la solitud o la desesperació davant de la continua passivitat dels fills han portat als productors de cinema a fer múltiples produccions entorn a aquest fet.

I es que cal esmenar que el niu buit es un fet quotidià que, portat per alguns cineastes, ha sabut captar l'atenció de les masses, i fer de la independència dels fills, comèdies, aventures, però sobretot **drames**. I es que bàsicament, aquesta situació es considerada un drama, un fet realment desagradable per la majoria de la població.

Ben mirat, resulta contradictori, ja que tothom sap que es una situació necessària, i que es una simple etapa mes en la vida d'una família, i que sobretot, la vida familiar no s'acaba aquí, ni molt menys, però sempre resulta un tòpic fàcil i útil que es fa servir, en molts casos gratuïtament, com a base per a crear un drama o una tragèdia. Es per això que em pregunto si no es perjudicial l'abús de aquesta situació en la literatura i el cinema, i si pot acabar perjudicant la vertadera essència d'aquest fet.

Em preocupa aquest tema, ja que com molts altres tòpics, pot acabar caient en la simplicitat de significats. No te per que romandre com tema tabú però tampoc no te que ser idealitzat, perquè a la llarga, la societat es pot anar malacostumant a un tòpic fals del niu buit real.

El niu buit real es una situació que sempre esdevindrà un cas personal per a cada família en concret, una situació personalitzada, sobre la qual, els mitjans de comunicació no haurien de donar pautes.

Ara jo proposo que en els següents episodis del meu treball, el lector vagi assimilant la suficient informació per ser autocrític en aquest aspecte, ja que encara que pugui semblar mes o menys interessant, en la nostra societat actual, es un fet realment transcendent, que implica gairebé a tots els ciutadans.

Introducció

En la vida, hi han situacions difícils d'acceptar però que son necessàries per que l'harmonia del sistema en que vivim no es vegi afectada.

Hi ha un moment en la vida d'un professor en que te que deixar que el seu alumne experimenti lliurement i explori nous camps encara que vulgui que aquell alumne tan bo aprengui mes coses d'ell. En aquesta situació, el professor sent una mena de sentiment de possessió per l'alumne que fa que la seva emancipació resulti difícil per al professor, que tants anys ha estat ensenyant els seus coneixements a aquest apreciat alumne.

En un niu, hi pot conviure una família d'ocells, però ben aviat aquesta família es veurà alterada quan els fills alcin el vol i iniciïn una nova vida paral·lela a la viscuda fins llavors. Aquest fet, però, es necessari pel desenvolupament correcte de l'animal, i generació rera generació, al llarg de la historia, s'ha anat repetint.

Com veiem, son situacions que per molt assumides que es tinguin, no son agradables a primera vista, però que si s'analitzen i es comprenen, no suposen cap carrega extra i poden ser perfectament compatibles amb les nostres intencions. Es per això que cal aprendre a valorar objectivament la situació per adonar-se'n del objectiu que aquesta te en la vida.

En concret, quan aquest tipus de situació esdevé en les persones, mes concretament en les famílies, es

denomina amb el nom de niu buit. Així doncs, es la situació que es dona quan els fills s'emancipen, i consegüentment, els pares es queden sols a la llar.

En aquest treball de recerca he pretès fer una síntesis sobre els factors que decideixen la estabilitat familiar en aquesta fase tan conflictiva i valorar-los objectivament, amb la finalitat de facilitar l'arribada de l'etapa de l'emancipació dels fills.

Per concretar l'àrea d'estudi he agafat el tema partint des d'un punt de vista negatiu, en que la societat accepta el niu buit com una situació desagradable, transcendent i inevitable.

Valoració del niu buit

L'emancipació dels fills generalment es presenta com una situació traumàtica i força desagradable per a la parella. El **mite del niu buit** com un fet desfavorable per a les relacions de la parella es fonamenta en que al llarg dels anys el paper de pare i mare van eclipsant al paper de home i dona, per tant, un cop arriba l'hora de l'emancipació, aquesta situació provoca certes repercussions en la vida afectiva de la parella.

El niu buit, que es pot considerar un tema tabú, es una realitat llunyana, un fet del que no se'n parla mai directament en les famílies. Així doncs, parlar de la independència dels fills es tan compromès pels pares com pels fills, ja que a ningú dels dos no els interessa parlar d'un fet que els distanciarà. A partir d'una certa edat, tant uns com altres comencen a tenir ganes de fer pública la seva opinió sobre aquest fet tant aparentment transcendent i és en aquesta època quan els sentiments entren en joc i provoquen inestabilitat en la vida dels pares.

El síndrome del niu buit pot ser acceptat de diverses maneres, però usualment arriba a la parella li arriba com una mala notícia doncs per als pares es com el resultat del treball que han fet durant tota la vida, seguint **3 criteris**, el criteri moral, el social i l'econòmic.

Moralment els fills son la aportació principal que els pares fan en la seva vida. El seu coneixement, personalitat, etc., ha estat transmesa als fills des que van néixer, i a primera vista, pot semblar frustrant que deixin l'espai original per volar pel seu conte i iniciar un procés d'independència.

La família es una **societat**, i com a tal es pot veure alterada, i en alguns casos fins distorsionada per la modificació de les correlacions que hi han entre els elements del sistema, en aquest cas la independència d'un fill. Com he mencionat anteriorment els pares, després de tants anys, s'han aferrat al rol de pares i han oblidat el paper de marit i muller, per tant, la actitud davant aquest esdeveniment acostuma a ser negativa.

En les relacions familiars, al llarg del temps, hi ha hagut sempre un fort **lligam econòmic** entre pares i fills, els fills han estat considerats un factor econòmic. Els pares tenen una especial obsessió en els fills per proporcionar facilitats en el seu futur i així mateix, l'acte de l'emancipació no es tolerat de cap manera.

Al llarg de la història, la paternitat ha anat evolucionant d'acord amb els factors econòmics. Diversos sociòlegs han fet estudis sobre una suposada **evolució** de la consideració econòmica dels fills per part dels pares. Es interessant veure aquesta teoria, ja que el criteri econòmic en el niu buit ha estat, a pesar de ser el més materialista, el més decisiu al llarg del temps. Aquesta evolució consta de tres etapes de caire temporal:

Anteriorment (abans del segle 20, i part d'aquest), el fill era considerat una font més d'ingressos, o millor dit, com una inversió necessària per al desenvolupament de la família. Aquesta primera fase de l'evolució avui en dia està gairebé extingida, i per sort, la economia ja no es el factor clau de la relació entre pare i fill. Aquesta es la fase més materialista i més primitiva de l'evolució de la paternitat i justifica d'alguna manera l'alta natalitat dels segles anteriors.

La segona fase es fonamenta en que els fills també son d'interès per a la família, però des d'una perspectiva de llarg termini. Aquí destaca també un especial interès pels estudis per part dels pares. Aquesta es la fase evolutiva que es mes comú en l'actualitat, i es clarament un substitut modern de la primera fase en la que es mira al futur, i s'opta per esperar a la vellesa per rebre el suport econòmic dels fills.

Segons els sociòlegs Coleman i Hussén, existeix també una tercera fase que fa referència al que pot passar en un futur pròxim. Aquí, la família es desinteressa totalment dels fills i adopta una actitud passiva, ja que l'estat proporciona la funció protectora, que antigament tenia la família. Així doncs, l'estat te la tutela de cada persona i el factor econòmic passa a ser nul. Aquesta visió ha estat molt criticada i es molt discutible degut a l'incertesa pròpia del futur. **Antecedents en la vida familiar**

D'altra banda, després de veure amb quins criteris es valora la situació del niu vuit, una de les qüestions mes importants per conèixer la resposta que tindrà la parella en quan arribi la situació d'emancipació son els **antecedents** en el procés educatiu. Aquestos decidiran el **grau d implicació** dels pares en la vida dels fills. S en poden distingir 3 etapes, ordenades cronològicament:

En la **infantesa** es dedica una enorme atenció als fills i es un període en que hi ha una sèrie de gratificacions per veure les primeres fases de la seva evolució, aquestes fases venen determinades per una sèrie de fets transcendents, com per exemple la caiguda de les dents, els aniversaris, etc.. En aquesta primera etapa els únics motius de conflictivitat familiar poden ser les malalties, ja que els fills encara no ocupen un paper important en les decisions familiars.

Una segona fase ve donada **des de la infantesa, fins els inicis de la adolescència**. En aquesta trobem la primera experiència negativa en veure que el niu es buida, però també es una etapa gratificant, ja que els pares es comencen a implicar en la vida dels fills. D'altra banda, es una edat en que els fills tenen mes presència que la que acostumaven a tenir en èpoques anteriors, però fins i tot així, les circumstancies conflictives encara son ben poques si ho comparem amb l'etapa següent.

Finalment, hi ha la fase de **l'adolescència**, la qual destaca per dos fets bàsics: la transcendència dels resultats escolars i l'inici de conductes d'emancipació.

En quant als **resultats escolars**, es la etapa en que els pares mostren mes preocupació per els estudis i així mateix estableixen un objectiu professional determinat (estudis, carrera, etc.). Es en aquesta etapa quan comença a sorgir la falsa associació universitat-felicitat, per tant, si el fill fracassa i els pares no poden evitar mostrar el seu disgust, comença una crisi d'amor entre pare i fill que s'agreuja a mesura que passi el temps si ningú dels dos es replanteja la situació i proposa una solució factible. Així doncs, veiem que tenir fills adolescents es un test que respon al grau de maduresa dels pares.

Les tasques educatives, realment, tenen una incidència molt reduïda, doncs cal donar camp lliure al fill, i veure, com diu el doctor J. Corbella que el millor instrument comunicatiu es la convivència i la transmissió de valors mitjançant la vivència.

D'altra banda tenim la primera experiència d'**emancipació progressiva** i distanciament inevitable entre pares i fills, en una època en la que la comunicació del fill amb els amics i la parella sol ser mes freqüent que amb els pares, els quals no toleren aquesta reacció. Aquesta conducta per part dels pares es totalment comprensible i humana, però de totes maneres cal buscar un punt d'equilibri. **Conseqüències en la vida dels pares**

Les **visions dels pares** del progrés dels fills son múltiples, però sempre es poden sintetitzar en dos situacions: una situació afectiva positiva que sempre resulta engrescadora i satisfactòria, i una situació de tedi i avorriment. La elecció de una o altra porta conseqüències diferents un cop arribada la etapa del niu buit.

Si els pares només han mantingut la relació degut a la presència dels fills, o sigui, que aquests han sigut el

principal nexa entre les dues parts de la parella, quan aquestos se'n van, la parella ho pot viure com una situació de conflicte i iniciar un **procés de distanciament** progressiu, o be, viure un retrobament afectiu, també anomenat **segona trobada**. Per a pares i fills la distància es bona, i com més la sàpiguen respectar, en la seva mesura, més planer serà el retrobament.

Si d'altra banda, els pares han mantingut la seva relació afectiva paral·lelament al rol de pares davant dels fills, hauran descobert que la maternitat i la paternitat poden resultar apassionants si en ella no es perd la identitat, i així mateix, en el futur seguiran mantenint la relació de la mateixa manera que la han tingut al llarg de la seva vida, i fins i tot, probablement experimentaran millores, però mai empitjoraran.

Cal remarcar que el fet de que el fill sigui feliç no es proporcional als esforços que s'hagin fet per enfocar la seva vida cap a una sortida professional bona, o per facilitar moltes ajudes en la seva vida personal. Sintetitzant, hi han dos frases emprades pels pares que fan referència a l'èxit o el fracàs de cada persona: en que ens devem haver equivocat? o que be que ho hem fet. Les persones no s'han de sentir d'una manera ni d'una altra, ja que en la vida es donen casos contradictoris, com situacions que aparentment son desastroses, després esdevenen favorables, per exemple, un fill pot acabar una carrera, casar-se, tenir fills, ascendir en la feina, etc. però això no es sinònim que el fill sigui feliç: pot detestar la feina, ser menyspreat per la seva donada vida es un parany de sorpreses.

Com a conclusió, cal remarcar que no hi ha una relació directa entre l'afectivitat demostrada al llarg de la vida i una situació satisfactòria un cop arribat el niu buit. Així doncs ens trobarem amb situacions quotidianes aparentment **inversemblants**, com per exemple que d'una família amb una bona base afectiva cap al fill surti un fill que quan sigui major no vulgui saber res de la família, i viceversa. Així, conseqüentment, veiem que tenir una bona base afectiva no es decisiu però facilita bastant que en un futur es donin millors relacions entre tots els components de una mateixa família. El tipus de dona hipocondríaca

Personalment he trobat summament interessant el fet de poder aprofundir en la matèria, escollint un camí molt particular en el tema dels diversos rols que es manifesten en la situació del niu buit: **la soferta mestressa de casa**.

La mestressa de casa es una figura familiar que val la pena mirar amb més detall, tot trobant les peculiaritats que la caracteritza en aquesta particular etapa. A part, la dona es el membre més sofert, per antonomàsia, i més propens a la situació hipocondríaca.

Idealment, la dona es suficientment sensible com per anar transformant les expectatives sobre els fills, quan aquests creixen i es van separant d'ella, o sigui, que sap buscar alternatives diferents en la seva vida. Però no. La dona, **realment** esta aferrada al **rol matern**, esta fixada en els fills, es per això que quan ells ven creixent, inclòs quan estan fora de casa, la mare espera que es comportin amb ella com sempre, com quan eren petits. Així doncs, es sent abandonada, inútil, però no farà publiques les seves emocions ni els seus sentiments, o sigui, que no es queixarà ni protestarà, perquè ha de mantenir la imatge de dona soferta. Mitjançant la depressió obtindrà un benefici secundari i una recuperació de control sobre ella mateixa.

Amb l'emancipació dels fills arriba la pèrdua del rol matern. Per moltes dones aquesta pèrdua significa la pèrdua de raons per continuar vivint. Pensen que tenen un deute, i tenen un gran sentiment de culpabilitat amb els fills. El cas extrem de mètodes per solucionar els problemes es el suïcidi, i desgraciadament la dona hipocondríaca pot arribar-hi.

Els fills no fan cas dels consells de les mares. Segons elles, es casen amb dones equivocades, tenen una feina dolenta, etc., cosa que verifica encara més la pèrdua del rol matern. Es llavors quan la dona sofreix en soledat, perquè ningú reconeix els seus mèrits. Però, com hem dit, a pesar de tot, no es queixa, perquè ha de conservar la imatge de bona mare, la **imatge de dona soferta**.

La malaltia psíquica de la dona hipocondríaca comença amb la depressió. En ella, interioritzen la seva agressivitat i la dirigeixen contra elles mateixes. Sol ser més freqüent en les dones de caràcter intrapunitiu. La dona ha estat una bona mare i espera ser recompensada com a tal, per tant, la emancipació es rebuda com una frustració i una estafa.

La malaltia de la **depressió** es caracteritza per diversos factors, com el descens d'autoestima, l'ansietat, l'insomni, etc., es, com diu Enrique González Duro, es com si la malalta hagués fet un balanç de la seva pròpia existència al llarg de la seva vida i no hagués pogut trobar res del que sentir-se plenament satisfeta. A pesar de tot, no col·laboren per a recuperar-se.

En altres casos, la dona concentra el mateix interès que tenia en els fills, en si mateixa. Es llavors quan apareixen símptomes com malestar general, buidor d'estómac, mal d'esquena, molèsties al cor, etc. La dona es sent malalta sense estar-ho objectivament. Va de metge en metge, provant totes les medicines relacionades amb la fictícia malaltia, però no experimenta cap millora.

Això es degut a un estat d'estancament, en el qual es deriva el vertader problema cap a la patologia orgànica. Amb aquest estat, la dona es protegeix del problema mitjançant una demanda mèdica constant. En conclusió, la salut corporal serà el principal blanc de la dona a l'hora de sublimar la seva preocupació sobre la independència dels fills.

La **dona hipocondríaca** es el màxim exponent de com pot arribar a afectar el niu buit a una persona: calma la seva angouxa, transformant-la en una excessiva preocupació per la seva salut física, i portant conductes paranoïdes degut a la seva inexplicable malaltia. Harry Stack Sullivan descriu amb les seves sabies paraules l'estat d'hipocondria en la dona: la dona hipocondríaca oscil·la entre un cert complagut interès per la seva mala salut i una real i molt extensa ansietat per la seva pròpia dissolució.

Finalment veiem com la dona hipocondríaca acaba estant aferrada a un **nou rol**, al de estar sempre malalta, paper que dona un **nou sentit a la seva vida**: la manté preocupada, ocupada i activa. **Conclusió**

Una vegada vist el que es la part teòrica del niu buit, m'agradaria comunicar al lector que aquesta informació no es només una síntesis de diversos plantejaments que han fet els sociòlegs en torn al niu buit, sinó que es també una útil ajuda pel moment de la vida en que esdevé aquesta situació familiar.

Aquest treball mai pot ser considerat un tipus de guia per prevenir els mals moments que provocarà el niu buit, però les idees que exposa tenen un gran interès.

Aquest interès ve donat gràcies a que els temes son tractats amb una objectivitat que fa que la mala fama que te el niu buit per als pares vagi minvant progressivament, donant pas a noves visions, més obertes, més clares i més humanes.

Així doncs es pot veure com al final, el professor deixa que l'alumne se'n vagi. El fet que segueixi progressant en la seva vida depèn directament en que l'alumne comenci a crear les seves pròpies metes i objectius. Per complir aquests objectius l'alumne ha d'abandonar el mestre. Ell ho entén i si se'l estima de veritat, se'n alegrarà de que se'n vagi, perquè la emancipació significa el progrés.

El mateix passa amb la família d'ocells que viu en un niu, l' emancipació dels ocellets més joves es un factor clau per a la supervivència de la família.

Amb aquests exemples vull donar a entendre que el niu buit es una situació que també es dona en altres circumstàncies de la vida, i en altres tipus d' animals a part de l'home. **Bibliografia**

Joan Corbella i Roig

Viure en parella

Barcelona, 1995

Enrique González Duro

La neurosis del ama de casa

Madrid, 1995

Joan Corbella i Roig

Una relació: pares i fills

Barcelona, 1992

Joan Corbella i Roig

Por del silenci

Barcelona, 1989 **Índex**

Pag. 1 **Pròleg**. El niu buit com a fenomen mitificat

Pag. 3 **Introducció**

Pag. 5 **Valoració** del niu buit

Pag. 8 **Antecedents** en la vida familiar

Pag. 10 **Conseqüències** en la vida dels pares

Pag. 12 El tipus de **dona hipocondríaca**

Pag. 15 **Conclusió**

Pag. 16 **Bibliografia**

1

El niu buit